

Riksintresseskyddet – Vad säger lagen egentligen?

Bild: Scott Graham/Unsplash

AV KRISTOFFER HEDIN
MANAGING PARTNER PÅ HEDINS JURISTBYRÅ

Bestämmelserna om riksintresse innehåller besvärande oklarheter. Om ett område är av riksintresse, skadan påtaglig och inga undantag är tillämpliga har de avgörande betydelse för hur ett mark- och vattenområde får användas. Problemet är att varje bedömningsmoment innehåller allt för stora oklarheter.

Det finns inga tydliga anvisningar för när alla förutsättningar är uppfyllda och riksintessereglernas starka skydd träder in. Det finns också ett problem med att den information som krävs för att förstå och tillämpa reglerna i 3 och 4 kap Miljöbalken (1998:808)(cit. MB) är så utspridd. Det nödvändiga sambandet mellan MB och Plan- och bygglagen (2010:900)(cit. PBL) framgår inte av lagtexten. Inte heller är den, eller skall den vara, tillräcklig för att ge 3 och 4 kap. MB ett konkret innehåll. Reglerna är uppbyggda på sådant sätt att de förutsätter ytterligare utpekande och konkretiserande vilket sker genom olika myndigheters och kommunernas försorg. Utpekandet av områdena görs av skilda myndigheter vilket skapar en bristande enhetlighet i

Kristoffer Hedin, Managing Partner på Hedins Juristbyrå

kriterier för utpekande och hur utförlig informationen om områdena är. Översiktsplanen, ett dokument som inte är rättsligt bindande och inte kan överklagas, och många gånger är av bristfällig kvalitet, har givits en avgörande betydelse för reglernas genomförbarhet. Brister dessa steg i kvalitet finns ingen möjlighet för någon kontrollmyndighet att ingripa. Med ett så svårhanterligt material är det besvärligt att få en överblick över tillämpningen. Beakta därtill att skyddet för ett riksintresse aldrig är slutgiltigt utan skall omprövas vid varje nytt beslut om ändrad markanvändning och det

är förståligt att reglerna uppfattas som komplicerade och att skyddet för riksintressen framstår som högst osäkert. Den största betydelsen har riksintessereglerna vid fysisk planering. Det är här grunden läggs för ett hållbart nyttjande av våra resurser. I enskilda ärenden handlar det mer om att "lappa och laga". Det är dock tveksamt hur stor respekt kommunerna har för riksintressen i sin planering. Även om de inledande intentionerna förmodligen är goda är det lätt, och här leder reglernas otydlighet till en kanske alltför stor möjlighet till avvägningar och oklara bedömningskriterier, att låta ekonomiska aspekter väga för tungt. Jag tror att riksintessereglerna ändå har betydelse på så sätt att det gör kommuner och myndigheter mer uppmärksamma på att den fysiska planeringen måste ha ett flergenerationsperspektiv. Det är också viktigt att föra fram budskapet att syftet med reglerna inte är att stoppa verksamheter utan att se till att de lokaliseras rätt. Reglerna skall ses som en möjlighet att göra kloka val för framtiden, inte som ett hinder för utveckling. De ska främja en långsiktig samhällsplanering där dagens val bedöms ur ett långsiktigt perspektiv. Det är lika viktigt att kommunen visar var verksamheter får komma till stånd som att de pekar ut områden som inte skall påverkas. Annars leder det till att undantag ständigt måste göras. Det går inte att hindra en utveckling men det går att styra den rätt och det är kommunerna som ska leda utvecklingen genom sin översiktsplanering. ■